

HÚÐIN HONGUR Á VEGGINUM

...framhald frá síðu 13

Málningarnir á gólvinum lýsa í ymiskum klárum og löttum litum og yvirdoyva næstan listamannin, sum ílætin myrkamorreyyða troyggju, grønbrúnar floyals-buksir og slitnar svartbrúnar leðurskógvar, vísir mær á ymiskar staklutir í málningunum. Rørslurnar eru spakuligar, næstan trekar, og røddin tykist líka tung at draga sum feturnar.

Eg seti meg á krakkin við litla rulliborðið framman fyri stóra vindeygad, sum vendir út móti Glyvursnesi. Á borðinum eru ymiskir lutir. Ein terpentinfloska, eitt skiti vínglas og ein uppturkað sitrón.

Torbjørn fer eftir einari øl og setir dósina á borðið.

– Eitt sindur av bensini skal til, sigur hann og setir seg tungliga í gamla, djúpa stólin. Eyguni smílast.

Mitt á gólvinum stendur ein stórus krossur upp eftir einum stólpa. Torbjørn hevur málað fleiri altartalvur, millum aðrar Jesus á krossinum í Miðvágs kirkju og seinastu kvøldmáltíðina í Haldórsvíkar kirkju. Í báðum førum brúkti Torbjørn livandi modellir.

– Tað geri eg altíð. Eg má siggja tað, sum eg máli.

– Tá ið eg máli Nólsoynna, má eg hava hana framm-an fyri mær, og tá ið eg máli kvinnur, eru tær altíð fysiskt til staðar. Eg máli ongantíð eftir minninum.

Hann lyftir hendurnar og grípur eftir ímyndaða sam-røðuevninum úti í luftini. Sólin stavar inn gjøgnum vindeygad, og ljósið fellur á samskiftandi hendurnar, sum eru líka livandi sum strokini á málningunum.

Seinasta altartalvan, sum Torbjørn málaði var til kirkjuna í danska býnum Thorum. Hon ímyndar lötuna í Emmaus, tá ið Jesus situr saman við tveimum lærusveinum.

– Hana málaði eg eisini her, og teir sótu við hetta litla borðið.

Treka røddin hevur hug at hvørva aftur í hálsin.

– Eg royndi at mála, hvussu Jesus hvørvur, meðan teir eta, men eg fann onga leið.

Hann steðgar á, og tað tekur eina løtu, áðrenn røddin verður sjónlig aftur.

– Tað er sovordí abstrakt.

HONDVERKIÐ OG LISTIN

Nógv fólk hava sitið model til málningar inni í høllini hjá Torbirni, og á opna plássinum aftanfyri høga kross-in hevur Havnar dansifelag eisini dansað modell.

– Tey dansaðu her fleiri kvøld, og so málaði eg, meðan tey dansaðu. Tað nyttar ikki at taka eina mynd og so mála eftir henni. Fotomyndin fangar ikki veruleikan. Og tað er heldur ikki nokk bara at tekna motivið, meðan tú hevur tað framman fyri tær, og so mála eftir strikmyndini aftaná.

– Strikurnar eru týðningarmiklar, men tú mást eisini fanga ljósið, skuggarnar og rørlurnar. Eg leiti við lit-unum, og við hvørt koma tónar fram, sum kløkka meg. Tá er tað spennandi at mála. Tá kann tað nærkast list.

Hann peikar á ein málning á gólvinum. Eina kava-mynd úr Havnini.

– Hasa myndina arbeiðdi eg øgiliga nógv við – kanska tí at kavin lá so leingi – og eg fann fram til nakað.

Torbjørn tigur og hyggur eina løtu at myndini.

– *Hvat fanst tú?*

– Ja, hvat fann eg? Nakað sum ikki bara er ein glans-mynd. Har eru nakrir litir, sum ikki eru so lættir at gera. Tað hvíta er ikki bara hvítt.

– Um mann bara roynir at fanga litirnar, sum mann sær, so er tað sum ein fotomynd. Eg leiti eftir nøkrum litum, sum kanska als ikki eru har. Eg abstraheri, loysi meg frá motivinum.

– *Tú brúka ofta sama motiv. Hví tað?*

– Tá ið eg kenni motivið, kann eg loysa meg frá tí. Eg havi linjurnar og formarnir og kann leita víðari. Tað tekur tíð veruliga at siggja eitt motiv. Tá ið eg máli fólk og havi verið leingi saman við teimum, kann eg knapp-liga siggja nakrar linjur, sum fáa psykuna fram.

– Motivið – bæði landslagið og fólkíð – letur seg upp,

“Tá ið eg kenni motivið, kann eg loysa meg frá tí. Eg havi linjurnar og formarnir og kann leita víðari. Tað tekur tíð veruliga at siggja eitt motiv. Tá ið eg máli fólk og havi verið leingi saman við teimum, kann eg knapp-liga siggja nakrar linjur, sum fáa psykuna fram.”

Mynd: Finnur Justinussen

og tú letur teg upp, og tá ið tú so malar, kanst tú vóna, at málningurin eisini letur seg upp. Tá er tað deiligt at mála.

– *Hvør málari hugtekur teg?*

– Mær dámar væl at granska kompositiónirnar í klassisku listini, men tað er serliga ein málari, sum framvegis altíð sigur mær nakað, og tað er Claude Monet. Hjá honum er tað ikki linjurnar, men litirnir, sum hugtaka. Eingin í listasøguni dugir so væl at arbeiða við litum sum hann. Serliga tá ið hann var heilt gamal.

– Hann var yvir 80, tá ið hann gjørdi sínar bestu málningar. Tá var motivið vorðið so einfalt, at tað var abstrakt.

Vit tosa ein løtu um Ingálv av Reyni, sum eisini helt á at mennast sum málari líka til tað síðsta.

– Ingálvur var altíð eitt sindur frammanfyri. Hann var abstraktur, men alíkavæl var kompositiónin har, handverkið. Tað eru nógv, sum eftirlíkna Ingálv, men hann dugdi so øgiliga væl at tekna, og sjálvt um tað var abstrakt, so hevði hann stýr á bakgrund, forgrund, dýpd og dimensjónum. Tað kann eg gott sakna hjá nógvum málaram í dag.

– Tað nyttar heldur ikki at leita eftir Ingálvi ella Monet. Tú mást leita eftir tær sjálvum. Tað verður ikki til list, tá ið tú leitar hjá øðrum enn tær sjálvum.

TAÐ EINASTA EG VILDI

Listamaðurin Ingálvur av Reyni hevði ein avgerandi leiklut, tá ið Torbjørn Olsen sum ungur drongur tók tey fyrstu fetini út í listaheimin. Hann var lagstur inni, og foreldrini stúrdu fyri, hvat skuldi verða av honum. Pápin fann honum lærupláss hjá Einari Mikkelsen, men tað gekk ikki.

– Pápi var so stoltur, tí nú fór sonurin í læru. Men tað interesseraði meg yvir høvur ikki. Eg var eisini óheppin og datt av einum stiga og skaddi mær ryggin, og ein annan dagin fekk eg ein ógvusligan stoyt. So eg gavst og legðist aftur inni.

– *Teknaði tú nógv ta tíðina?*

– Ja. Eg bæði teknaði og málaði. Ein dagin hevði pápi verið inni í málindahandlinum á veg heim frá Skipa-smíðjuni, og har hevði hann keypt mær máling, palett og penslar. Hann helt uttan iva, at so kundi eg í øllum førum hugna mær við tí.

Torbjørn smílist.

– Hvørki mamma ella pápi hildu, at eg skuldi læra til listamálara. Tað var ov ótrygt, eingin kundi liva av tí.

Men tað einasta, sum ungi Torbjørn vildi, var at verða listamálari. Og ein dagin, tá ið drongurin var 15 ár, fór mamman á gátt hjá grannanum og spurdi, um hon kundi læna telefonina. Hon skuldi ringja til Ingálv av Reyni.

– Tað var nakað, sum hon sjálv fann upp á. Hon var nokk komin í neyð.

Ingálvur var blíður og bjóðaði unga manninum út til sín og bað hann hava nakrar tekningar við.

Torbjørn flennir varliga.

– Tá eg hugsí um tað í dag, kann eg gott hava skomm av tí, sum eg hevði við, men Ingálvur rósti mær og lovaði at skriva til ein lærara í Keypmannahavn. Tað gekk næstan eitt hálv ár, men so ein dagin fekk eg eitt bræv, um at eg skuldi mæta hjá hesum læraranum. Foreldrini fylgdu mær vestur, og pápi hevði skaffað mær innivist hjá einum, sum hann kendi í Keypmannahavn.

– *Hvussu gamal vart tú tá?*

– Eg var 16. Vesturi á flogvøllinum sá eg pápa tosa við Hákun Djurhuus, og hann hevur sikkurt biðið hann havt eitt eyga við mær, tí tá ið vit komu niður, bílegði hann hýruvogn til okkum báðar og koyrði meg upp á pláss fyrst.

Torbjørn smílist og reisist eftir einari øl afturat.

Undirvísingin gekk fyri seg í Ny Carlsberg Glyptotek, og har sat hann hvønn dag saman við øðrum næming-um og teknaði og málaði.

– Tað var hørð venjing, men eg fekk eisini rós, bæði frá læraranum og hinum næmingunum.

– *Hevði tú fingið undirvísing í tekning, áðrenn tú flutti niður?*

– Í Venjingarskúlanum høvdu vit formning, tað var kanska ikki beinleiðis undirvísing í tekning, men Hans David Jacobsen, lærarin, eggjaði mær til. Eg minnst einaferð vit skuldu gera leir. Tey flestu gjørdur krukkur, men eg hevði gjørt eitt høvd av einum skallutum manni, og tá Hans David kom til mín, segði hann: “Og her siggja tit nakað!”

Torbjørn flennir næstan umberandi.

– Herðaklappini, tey hava gjørt mun.

EINGIN MENNIST EINSAMALLUR

Í Glyptotekinum høvdu næmingarnir framsýning 14. hvønn dag, og Torbjørn byrjaði eisini skjótt at senda málningar heim til ólavsøkuframsýningar í Føroyum. Í dag er listin við framsýningum langur, og hann hevur sýnt fram bæði einsamallur og saman við øðrum, bæði í Føroyum og aðrastaðni.

– *Hvussu hevur tú tað, tá ið fólk koma til fernisering, og tú gongur millum tey?*

– Tað er einki stuttligt. Eg eri so øgiliga nervøs. Men eg royni at vera har og ganga millum fólkini.

– *Hvat ert tú nervøs um?*

– Eg veit ikki. Tað er altíð hetta her, at teimum als ikki dámar tað, sum eg máli.

Torbjørn flennir stillisliga.

– At hava eina málningasýning er sýna seg sjálvan fram. Mann er úrlatin, púra nakin. Tað eru tínar kenslur, sum hanga á veggnum. Tín húð.

– *Er tað soleiðis, tað kennist?*

– Ja. Tað er soleiðis tað er. Men tað er eisini øgiliga týðningarmikið at sýna fram. Tað nyttar ikki at goyma seg.

– *Hví?*

– Tí tú mást hoyra og siggja, hvat hini halda. Og tú sært tað eisini øðrvísi sjálvur, tá ið tú sært tað saman við øðrum. Eg siggi ofta málningarnir við heilt øðrum eygum, tá ið teir hanga á eini framsýning.

– *Hevði tú verið tann málari, sum tú ert í dag, um tú ikki hevði sýnt fram?*

– Nei, tað hevði eg avgjørt ikki verið. Og eg hevði eisini verið djúpt ólukkuligur. Tú mást vísa, hvør tú ert. Fara út millum hini í staðin fyri at goyma teg. Tað er gott at merkja, at onnur taka listina álvarligt, og tað er mennandi at fáa kritikk og rós frá øðrum.

– *So tað at vera partur av einum umhvørvi hevur týðning?*

– Ja, tað hevur tað. Eg haldi, at tað var tí, at Mikines ikki kláraði at búgva í Føroyum. Hann manglaði eitt listarligt umhvørvi, men tað fekk hann niðri. Í dag er øðrvísi.